

Sygn. akt **III S 90/15**

POSTANOWIENIE

Dnia 16 czerwca 2015 roku

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SO Magdalena Balion - Hajduk

Sędziowie SO Anna Hajda

SR del. Marcin Rak (spr.)

po rozpoznaniu w dniu 16 czerwca 2015 roku w Gliwicach

na posiedzeniu niejawnym

sprawy ze skargi **R. M.**

przy udziale **Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Rejonowego w Wodzisławiu Śląskim**

o stwierdzenie przewlekłości postępowania toczącego się przed Sądem Rejonowym w Wodzisławiu Śląskim **I Ns 860/14**

postanawia:

- 1. stwierdzić, że w sprawie prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Wodzisławiu Śląskim, pod sygnaturą I Ns 860/14 nastąpiła przewlekłość postępowania,**
- 2. przyznać skarżącemu od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Wodzisławiu Śląskim kwotę 8.000 (osiem tysięcy) złotych,**
- 3. polecić Sądowi Rejonowemu w Wodzisławiu Śląskim aby prawidłowo zrealizował wniosek dowodowy wnioskodawcy zawarty w piśmie procesowym datowanym na 12 sierpnia 2014 roku w zakresie zwrócenia się do towarzystwa funduszy inwestycyjnych, a nadto aby przed przekazaniem akt sprawy biegłemu rozpoznał wnioski dowodowe wnioskodawcy zawarte w tymże piśmie w zakresie dotyczącym przeprowadzenia dowodu z dziennika budowy oraz planu architektonicznego budynku,**
- 4. oddalić skargę w pozostałej części,**
- 5. zasądzić od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Wodzisławiu Śląskim kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu skargowym,**
- 6. zwrócić skarżącemu kwotę 100 (sto) złotych uiszczoną tytułem opłaty od skargi.**

SSR del. Marcin Rak SSO Magdalena Balion - Hajduk SSO Anna Hajda

Sygn. akt **III S 90/15**

UZASADNIENIE

Wnioskodawca złożył skargę na przewlekłość postępowania o podział majątku wspólnego jego i uczestniczki postępowania, toczącego się przed Sądem Rejonowym w Wodzisławiu Śląskim pod sygn. I Ns 860/14. Zarzucił, że postępowanie to trwa ponad 6 lat. Opieszałości Sądu upatrywał w powoływaniu biegłych bez sprawdzenia ich podstawowych kwalifikacji, bezkrytycznym przedłużaniu im terminu na sporządzenie opinii, zaniechaniu przesłania zarzutów do opinii skutkującym dezaktualizacją opinii. Wskazywał nadto, że na skutek niedopatrzeń Sądu rozprawy, na które zarezerwowano 1,5 godziny faktycznie trwały kilkanaście minut, a przerwy między kolejnymi posiedzeniami wynosiły do 3 miesięcy. Domagał się stwierdzenia przewlekłości postępowania i przyznania kwoty 20.000 złotych

Prezes Sądu Rejonowego w Wodzisławiu Śląskim zgłosił swój udział w sprawie i wniósł o oddalenie skargi. Przedstawił tok czynności w sprawie. Powołując się na trudną sytuację kadrową wskazał, że sędziowie nie są w stanie podejmować czynności w terminach 21 dni określonych zarządzeniem nadzorczym. Występujące w sprawie opóźnienia ocenił jako nie mające charakteru zwłoki. Wskazał, że sprawa była przedmiotem kontroli instancyjnej przez Sąd Okręgowy, który uchylił pierwsze rozstrzygnięcie i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania określając przy tym kolejność w jakiej należy przeprowadzić poszczególne dowody. Dowód z opinii biegłego miał być przeprowadzony w ostatniej kolejności, a sam wnioskodawca nie był zdecydowany czy domaga się opinii uzupełniającej czy opinii innego biegłego, nadto kilkakrotnie występował z inicjatywą ugodową by ostatecznie nie stawić się na wyznaczonym w tym celu posiedzeniu, wnieść o kontynuowanie postępowania dowodowego i zmienić stanowisko w sprawie na 2 dni przed wyznaczoną rozprawą. Żądaną kwotę 20.000 złotych uznał za nieuzasadnioną.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Wniosek w sprawie, której dotyczy skarga wpłynął do Sądu Rejonowego w dniu 23 listopada 2009 roku. Wnioskodawca domagał się w nim podziału majątku wspólnego jego i uczestniczki postępowania. Określił składniki majątku podlegającego podziałowi. Domagał się też rozliczenia wspólnego zadłużenia i rozliczenia nakładów. Wniósł o przyznanie wszystkich składników uczestniczce z obowiązkiem spłaty na jego rzecz przy uwzględnieniu równej partycypacji w spłacie zadłużenia.

Zarządzeniem z dnia 23 listopada 2009 roku, wykonanym przez sekretariat 6 stycznia 2010 roku i doręczonym pełnomocnikowi wnioskodawcy 18 stycznia 2010 roku zobowiązano go do usunięcia braków formalnych wniosku poprzez oznaczenie adresu uczestniczki.

Pismem złożonym dnia 13 stycznia 2010 roku wnioskodawca podał wymagany adres.

Zarządzeniem z 26 stycznia 2010 roku wyznaczono termin rozprawy na dzień 22 lutego 2010 roku i zarządzono doręczenie odpisu wniosku uczestniczce.

Odpowiedź na wniosek wpłynęła do akt 19 lutego 2010 roku. Uczestniczka wskazała w nim jakie składniki w jej ocenie stanowią majątek wspólny i przedstawiła proponowany – odmienny od stanowiska wnioskodawcy – sposób podziału.

Na rozprawie w dniu 22 lutego 2010 roku Sąd Rejonowy ustalił, że stanowiska uczestników są takie jak w złożonych pismach, przeprowadził dowód z dokumentu, dopuścił dowód z przesłuchania stron na okoliczność składu i wartości majątku wspólnego i w celu przeprowadzenia tego dowodu rozprawę odroczył na 12 kwietnia 2009 roku.

Na rozprawie w dniu 12 kwietnia 2010 roku pełnomocnik wnioskodawcy złożył do akt obszerne zestawienie dotyczące składu i wartości majątku wspólnego, a także poniesionych nakładów. Celem umożliwienia pełnomocnikowi uczestniczki ustosunkowania się do treści zestawienia rozprawę odroczone na dzień 24 maja 2010 roku wzywając strony do osobistego stawiennictwa.

Dnia 26 kwietnia 2010 roku wpłynęło do akt pismo pełnomocnika uczestniczki postępowania odnoszące się do twierdzeń wnioskodawcy zawartych w zestawieniu i zawierające wnioski dowodowe z dokumentów. Odpis pisma wysłano pełnomocnikowi wnioskodawcy w dniu 28 kwietnia 2010 roku, zgodnie z zarządzeniem sędziego.

Dnia 7 maja 2010 roku wpłynęło pismo pełnomocnika wnioskodawcy zawierające wnioski o przeprowadzenie dowodu z załączonych do pisma dokumentów, rozliczenie nakładów z majątku osobistego wnioskodawcy na majątek osobisty uczestniczki, przesłuchanie świadków i zwrócenie się do banków celem ustalenia środków zgromadzonych przez uczestniczkę postępowania. Odpis pisma wysłano pełnomocnikowi uczestniczki 14 maja 2010 roku, zgodnie z zarządzeniem sędziego.

Na rozprawie w dniu 24 maja 2010 roku (trwającej 1 godzinę i 25 minut) pełnomocnik uczestniczki złożył pismo procesowe odnoszące się do pisma uczestnika złożonego 7 maja 2010 roku. Nadto Sąd prowadził postępowanie dowodowe w zakresie przesłuchania wnioskodawcy, które kontynuował na rozprawie w dniach 19 lipca 2010 roku (trwającej 1,5 godziny), 6 września 2010 roku (trwającej 1 godzinę i 15 minut), 25 października 2010 roku (trwającej 2 godziny i 45 minut). W tym ostatnim terminie Sąd rozpoczął słuchanie uczestniczki, które kontynuował na rozprawie 7 grudnia 2010 roku (trwającej 1 godzinę i 50 minut), 21 marca 2011 roku (trwającej 30 minut) i 23 maja 2011 roku (trwającej 1,5 godziny), przy czym rozprawa wyznaczona na 14 lutego 2011 roku została odroczone z uwagi na chorobę sędziego referenta zaś wyznaczona na dzień 18 kwietnia 2011 roku odroczone w związku z pobytem wnioskodawcy w szpitalu.

Między wskazanymi terminami rozpraw Sąd Rejonowy nie podejmował innych istotnych czynności w sprawie za wyjątkiem doręczenia pełnomocnikowi uczestniczki pisma pełnomocnika wnioskodawcy złożonego dnia 23 lutego 2011 roku zawierającego wnioski dowodowe i procesowe.

Na rozprawie w dniu 23 maja 2010 roku Sąd Rejonowy postanowił zwrócić się do instytucji finansowych wskazanych w piśmie wnioskodawcy z dnia 7 maja 2010 roku celem ustalenia czy uczestniczka posiadała tam rachunki bankowe lub lokaty. Sąd dopuścił też dowód z zeznań świadków i rozprawę odroczył na dzień 8 sierpnia 2011 roku uwzględniając przy tym wnioski pełnomocników stron związane z planami rodzinnymi i urlopowymi.

Dnia 3 czerwca 2011 roku wpłynęło pismo uczestniczki postępowania z wnioskami o przeprowadzenie dowodu z dokumentów załączonych do tegoż pisma. Odpis pisma wysłano do pełnomocnika uczestniczki w dniu 10 czerwca 2011 roku zgodnie z zarządzeniem sędziego.

Między 20 czerwca 2011 roku a 29 sierpnia 2011 roku wpływały do akt relacje instytucji finansowych w zakresie rachunków bankowych i lokat uczestniczki postępowania. Trzy z tych relacji potwierdzały fakt posiadania rachunków i lokat przez uczestniczkę w okresie obowiązywania wspólności ustawowej z wnioskodawcą.

Na rozprawie w dniu 8 sierpnia 2011 roku Sąd Rejonowy przesłuchał świadków i odroczył rozprawę na 12 września 2011 roku w związku z wnioskiem pełnomocnika wnioskodawcy o przesłuchanie świadków także na inne okoliczności niż objęte pierwotnym wnioskiem. Rozprawę z 12 września 2011 roku odroczone bez terminu, po przesłuchaniu świadków i zobowiązaniu pełnomocnika wnioskodawcy do uiszczenia zaliczki na poczet dowodu z opinii biegłych. Zaliczka wpłynęła dnia 20 września 2011 roku, zaś w dniu 18 października 2011 roku Sąd Rejonowy dopuścił dowód z opinii biegłego W. J. celem ustalenia, w terminie 60 dni, wartości składników majątku obejmujących ruchomości oraz ustalenia wartości nakładów na nieruchomości uczestniczki postępowania. Biegły odebrał akta 21 października 2011 roku. Pismem z 8 listopada 2011 roku zwrócił się – z uwagi na nadmiar obowiązków – o przekazanie sprawy jego synowi P. J. – biegłemu sądowemu z zakresu szacowania ruchomości. Sędzia referent wyraził zgodę na taką zmianę, o czym poinformowano biegłego telefonicznie w dniu 10 listopada 2011 roku.

Po ponagleniach Sądu Rejonowego z dnia 1 lutego 2012 roku i 12 kwietnia 2012 roku biegły P. J. zwrócił się o przedłużenie terminu do sporządzenia opinii odpowiednio do 31 marca 2012 roku i 28 maja 2012 roku. Wnioski motywował złożonym charakterem opinii i złym stanem zdrowia. Wnioski zostały uwzględnione przez Sąd Rejonowy.

Pismem złożonym dnia 11 czerwca 2012 roku pełnomocnik wnioskodawcy wskazał na problemy związane ze sporządzeniem opinii przez biegłego P. J.. Wobec tego w dniu 15 czerwca 2012 roku do biegłego zostało przesłane

kolejne ponaglenie Sądu Rejonowego. W odpowiedzi na to ponaglenie biegły w dniu 2 lipca 2012 roku poinformował o awarii komputera i utracie plików z opinią. Zobowiązał się do jej odtworzenia do dnia 10 sierpnia 2012 roku.

Postanowieniem z dnia 12 lipca 2012 roku Sąd Rejonowy nałożył na biegłego grzywnę za opóźnienie w złożeniu opinii, nadto zlecił odbiór akt przez Policję, co też zostało uczynione w dniu 19 lipca 2012 roku. Akta bez opinii wpłynęły do Sądu Rejonowego w dniu 3 sierpnia 2012 roku.

Dnia 13 sierpnia 2012 roku wpłynęło pismo pełnomocnika wnioskodawcy z wnioskiem o przeprowadzenie dowodu z zapisu na płycie DVD obrazującego stan nieruchomości uczestniczki w dacie opuszczenia jej przez wnioskodawcę oraz stan ruchomości.

Zarządzeniem z 9 sierpnia 2012 roku zlecono wykonanie opinii przez biegłą T. K. zakreślając jej w tym celu termin 2 miesięcy. Biegła otrzymała akta 21 sierpnia 2012 roku. W dniu 28 sierpnia 2012 roku wniosła o przedłużenie terminu do sporządzenia opinii do 31 grudnia 2012 roku. Wniosek motywowała zakresem opinii i nagromadzeniem obowiązków. Termin został przedłużony do dnia 15 listopada 2012 roku.

Dnia 18 października 2012 roku wpłynęło pismo pełnomocnika wnioskodawcy z wnioskami w sprawie i uwagami co do prawidłowości sporządzania opinii przez biegłą T. K.. Kolejne pisma zawierające stanowisko i wnioski w sprawie pełnomocnik wnioskodawcy złożył 25 października 2012 roku i 3 grudnia 2012 roku. Z kolei pismo pełnomocnika uczestniczki dotyczące sporządzanej opinii wpłynęło 21 grudnia 2012 roku.

Dnia 16 listopada 2012 roku biegła T. K. wniosła o przedłużenie terminu do sporządzenia opinii do 31 stycznia 2013 roku. Wniosek motywowała stanem zdrowia, dołączyła kopie zwolnień lekarskich. Sąd Rejonowy uwzględnił ten wniosek.

Dnia 2 stycznia 2013 roku do akt wpłynęło pismo informujące o zgodnym częściowym podziale majątku w zakresie samochodu osobowego.

Dnia 5 lutego 2013 roku biegła T. K. złożyła opinię liczącą 112 stron. Zarządzeniem z 8 lutego 2013 roku wykonanym 14 lutego 2013 roku polecono doręczenie odpisu tej opinii pełnomocnikom zakreślając miesięczny termin na złożenie zastrzeżeń.

Pisemne zastrzeżenia wnioskodawcy wpłynęły w dniach 25 marca 2013 roku i 2 kwietnia 2013 roku. Pełnomocnicy wnioskodawcy kwestionując opinię domagali się dopuszczenia dowodu z opinii innego biegłego, z kolei pełnomocnik uczestniczki oświadczył, że nie zgłasza zastrzeżeń.

Dnia 5 kwietnia 2013 roku wpłynęły też do akt dwa odrębne pisma pełnomocnika wnioskodawcy stanowiące zastrzeżenia do karty pracy i rachunku biegłego.

Zarządzeniem z dnia 22 kwietnia 2013 roku sędzia referent wyznaczył termin rozprawy na 27 maja 2013 roku. Na tym terminie rozprawy Sąd Rejonowy uzyskał stanowisko wnioskodawcy i uczestniczki, zobowiązał też do złożenia odpisów pism stanowiących zarzuty do karty pracy biegłego. Rozprawę odroczył na dzień 3 czerwca 2013 roku celem rozpoznania wniosków i kontynuowania postępowania. W dniu 3 czerwca 2013 roku Sąd Rejonowy oddalił wnioski pełnomocnika wnioskodawcy i odroczył rozprawę na dzień 19 czerwca 2013 roku, a następnie na 3 lipca 2013 roku celem rozpoznania wniosku biegłej o przyznanie wynagrodzenia. Jednocześnie zarządził doręczenie biegłej odpisów pism zawierających uwagi do karty pracy i rachunku. Odpowiedź biegłej na zarzuty wnioskodawcy dotyczące żądanego przez nią wynagrodzenia wpłynęła do akt 21 czerwca 2013 roku. Stanowisko pełnomocnika wnioskodawcy co do tych wyjaśnień złożone zostało w dniu 10 lipca 2013 roku

Rozprawa z dnia 3 lipca 2013 roku została odroczone na 17 lipca 2013 roku wobec choroby sędziego referenta. W dniu 17 lipca 2013 roku Sąd Rejonowy przyznał biegłej wynagrodzenie, zamknął rozprawę, a postanowienie działowe ogłosił w terminie publikacyjnym tj. 26 lipca 2013 roku.

Dnia 25 lipca 2013 roku wpłynęło zażalenie pełnomocnika wnioskodawcy na postanowienie w przedmiocie wynagrodzenia biegłej, nadto dnia 5 sierpnia 2013 roku wpłynął wniosek tego pełnomocnika o sporządzenie pisemnego uzasadnienia postanowienia działowego i doręczenie odpisu postanowienia z uzasadnieniem.

Uzasadnienie zostało sporządzone 6 września 2013 roku, po przedłużeniu przez Prezesa Sądu Rejonowego terminu w trybie art. 329 k.p.c.

Dnia 27 września 2013 roku wpłynęła apelacja pełnomocnika wnioskodawcy, którą wraz z zażaleniem na postanowienie w przedmiocie wynagrodzenia biegłej przedstawiono Sądowi Okręgowemu w dniu 22 listopada 2013 roku.

Postanowieniem z dnia 2 kwietnia 2014 roku Sąd Okręgowy uchylił postanowienie działowe i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego. Sąd Okręgowy zalecił przy ponownym rozpoznaniu sprawy ustalenie prawidłowego składu majątku wspólnego, w tym stanu rachunków bankowych w datach istotnych dla ustalenia składu tegoż majątku. Nadto zalecił zobowiązanie wnioskodawcy i uczestniczki do określenia nakładów, których rozliczenia się domagają. Po dokonaniu ustaleń co do składu majątku polecił dopuszczenie dowodu z uzupełniającej opinii biegłego celem wyjaśnienia zarzutów do pierwotnej opinii i wyceny ewentualnych składników majątku i nakładów, co do wartości których nadal istniał będzie spór.

Postanowieniem z dnia 10 kwietnia 2014 roku Sąd Okręgowy zmienił postanowienie w przedmiocie przyznania wynagrodzenia biegłej obniżając to wynagrodzenie.

Akta sprawy zwrócono do Sądu Rejonowego w dniu 10 czerwca 2014 roku.

Zarządzeniem z dnia 30 czerwca 2014 roku nowy sędzia referent wyznaczył termin rozprawy na 10 września 2014 roku zobowiązując jednocześnie pełnomocników stron do sprecyzowania rozliczania nakładów, których domagają się w niniejszym postępowaniu oraz wskazania dowodów na poparcie twierdzeń.

Dnia 19 sierpnia 2014 roku wpłynęło do akt pismo pełnomocnika wnioskodawcy stanowiące odpowiedź na wezwanie Sądu i zawierające wnioski dowodowe. W piśmie tym wnioskodawca przedstawił też propozycję ugody.

Na rozprawie w dniu 10 września 2014 roku Sąd Rejonowy przeprowadził pertraktacje ugodowe, które nie przyniosły skutku, odebrał od wnioskodawcy i uczestniczki aktualne stanowisko w sprawie, wydał postanowienia dowodowe i rozprawę odroczył na 29 października 2014 roku celem przesłuchania świadków.

W dniach 26 września 2014 roku i 1 października 2014 roku do akt wpłynęły kolejne pisma pełnomocników wnioskodawcy i uczestniczki zawierające wnioski i stanowisko w sprawie.

Na rozprawie w dniu 29 października 2014 roku po przesłuchaniu świadków Sąd Rejonowy wydał postanowienie dowodowe i sprawę skierował na posiedzenie niejawne celem podjęcia decyzji w zakresie uzupełnienia opinii biegłej. Nadto Sąd Rejonowy zwrócił się do instytucji finansowych o podanie stanu rachunków uczestniczki na dzień ustania wspólności ustawowej. W dniach 28 listopada 2014 roku i 3 grudnia 2014 roku wpłynęły odpowiedzi dwóch banków, z kolei w dniach 2 grudnia 2014 roku i 12 grudnia 2014 roku pisma pozostałych instytucji z wnioskami o uzupełnienie zapytań.

Dnia 10 grudnia 2014 roku Sąd Rejonowy na posiedzeniu niejawnym wydał postanowienie dowodowe w zakresie uzupełniającej opinii biegłej T. K..

W dniach 17 grudnia 2014 roku, 15 stycznia 2015 roku, 11 lutego 2015 roku, 4 marca 2015 roku do akt wpłynęły kolejne pisma pełnomocników wnioskodawcy i uczestniczki odnoszące się do możliwości zawarcia ugody.

Dnia 9 stycznia 2015 roku akta sprawy wysłano biegłej T. K. ze zleceniem sporządzenia opinii. Biegła zwróciła akta 24 lutego 2015 roku z wnioskiem o zwolnienie jej z obowiązku wykonania opinii. Wskazała, że zakres zlecenia i utrata mocy opinii zasadniczej z uwagi na upływ czasu skutkuje koniecznością ponownego sporządzenia opinii od podstaw. Podniosła, że sposób sformułowania zlecenia sądu (rozliczanie określonych składników majątku jako ruchomości nie zaś nakłady na nieruchomości) uniemożliwiało jej sporządzenie opinii. Poddała, że nie ma kompetencji do sporządzania wyceny w podejściu kosztowym. Powołała się na negatywny stosunek wnioskodawcy do jej osoby, który może podważać jej obiektywizm.

Zarządzeniem z dnia 9 marca 2015 roku zobowiązano pełnomocników do wskazania czy wobec złożonych propozycji ugodowych oraz zwrotu akt przez biegłą domagającą się przeprowadzenia kolejnej wyceny.

W odpowiedzi pełnomocnik uczestniczki wskazał, że podtrzymuje swoje propozycje ugodowe. Także pełnomocnik wnioskodawcy zaproponował zawarcie ugody na własnych warunkach przy czym wskazał, że w razie braku porozumienia co do ugody konieczne będzie kontynuowanie postępowania dowodowego udziałem biegłego. Zwrócił też uwagę na brak odpowiedzi dwóch instytucji finansowych na zobowiązania Sądu Rejonowego wobec niewłaściwego sformułowania zapytań w tym zakresie.

Zarządzeniem z dnia 24 kwietnia 2015 roku sędzia referent wyznaczył termin rozprawy na dzień 19 maja 2015 roku celem umożliwienia zainteresowanym zawarcia ugody i jednocześnie zobowiązując do poinformowania Sądu w terminie 14 dni o ewentualnym braku możliwości jej zawarcia.

W dniach 13 i 15 maja 2015 roku do akt wpłynęły pisma informujące o braku możliwości zawarcia ugody.

Na rozprawie w dniu pełnomocnicy przedstawili rozbieżności wykluczające możliwość zawarcia ugody. Wobec tego Sąd Rejonowy postanowił o przesłaniu akt do biegłego celem oszacowania nakładów i wyceny ruchomości. Nadto Sąd zwrócił się do jednego z banków o informację w zakresie stanu rachunku bankowego uczestniczki postępowania w dacie ustania wspólności ustawowej.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przesądzone zostało, że w postępowaniu ze skargi na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki ocenie pod kątem przewlekłości podlegają zarzuty skarżącego odnoszące się do przebiegu postępowania, od jego wszczęcia do prawomocnego zakończenia, niezależnie od tego, na jakim etapie tego postępowania skarga została wniesiona (uchwała 7 sędziów z dnia 28 marca 2013 roku, III SPZP 1/13, OSNP 2013/23-24/292).

Istotnym jest nadto, że określona w art. 4 ust. 1 a ustawy z dnia 17 czerwca 2004 roku o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz. U. z 2004 roku, nr 179 poz. 1843 ze zm.) właściwość funkcjonalna sądu do rozpoznania skargi uzależniona jest od jej treści. Jeżeli zatem skarżący nie zarzuca przewlekłości w postępowaniu toczącym się przed sądem okręgowym, sąd ten jest właściwy do rozpoznania skargi nawet wówczas gdy postępowanie faktycznie toczyło się zarówno przed sądem rejonowym (jako sądem I instancji) i sądem okręgowym (jako sądem II instancji) (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 2012 roku, KSP 15/12, Lex 1228647, postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku, II S 13/14, Lex 1458878).

Zatem pomimo, że postępowanie toczyło się przed Sądem Okręgowym jako sądem II instancji, sąd ten był właściwy do rozpoznania skargi skoro skarżący jej zarzuty ograniczył do toku postępowania pierwszoinstancyjnego. Ocenie pod kątem przewlekłości podlegał przy tym cały tok postępowania przed Sądem Rejonowym skoro skarżący przewlekłości upatrywał w czynnościach podejmowanych przed tym sądem już na etapie czynności po złożeniu wniosku.

Zgodnie z art. 2 ust. 2 cytowanej ustawy o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym (...) bez nieuzasadnionej zwłoki, dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania,

należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd, w celu wydania w sprawie rozstrzygnięcia co do istoty (...) uwzględniając charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej złożoności, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

W ugruntowanym orzecznictwie sądów powszechnych, Sądu Najwyższego jak i sądów administracyjnych przyjmuje się, że przewlekłość postępowania to nieuzasadnione żadną z okoliczności wymienionych w art. 2 ust. 2 ustawy z 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony (...) długotrwałe zaniechanie podejmowania czynności przez organ prowadzący postępowanie lub podejmowanie czynności nieefektywnych bądź pozornych. Zachodzi ona gdy postępowanie jest długotrwałe i rozwlekłe, a trwa ponad konieczność podjęcia czynności niezbędnych do zakończenia sprawy, pozostających w związku przyczynowym z działaniem lub zaniechaniem organu. Innymi słowy to wyrażając, przewlekłość postępowania występuje, gdy zwłoka jest nadmierna (rażąca) i nie znajduje uzasadnienia w obiektywnych okolicznościach sprawy. Aby stwierdzić przewlekłość postępowania koniecznej jest ustalenie, że pomiędzy kolejnymi czynnościami występują długie, nieuzasadnione przerwy albo też pewne czynności nie są podejmowane w ogóle (tak: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 2011 roku, III SPP 14/11, Lex nr 10959151, postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 07 kwietnia 2009 roku, II S 4/09, KZS 2009/5/42, postanowienie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 28 grudnia 2012 roku, II S 25/12, Lex nr 1254588, postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 23 listopada 2012 roku, II OPP 19/12, Lex nr 1240698).

Ocena przewlekłości postępowania musi być dokonywana w relacji do czasu trwania całego postępowania, przy czym sama długość postępowania nie przesądza jeszcze o tym, iż jest ono przewlekłe. Konieczne jest tym samym wskazanie na konkretne długotrwałe i nieuzasadnione zaniechanie sądu, względnie na dokonywanie czynności w sposób nieefektywny.

Nadto istotnym jest, że państwo ma obowiązek zapewnienia w miarę sprawnego działania wymiaru sprawiedliwości w każdych warunkach. Oznacza to, że argumentacja odnosząca się do trudnej sytuacji kadrowej i ponadprzeciętnego obciążenia pracą orzeczników i pracowników sekretariatu zasadniczo nie może stanowić podstawy do oddalenia skargi. Wszak skarga objęta cytowaną ustawą z dnia 17 czerwca 2004 roku ma służyć urzeczywistnieniu prawa do sądu, które swe źródło znajduje przede wszystkim w art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a jednym z jego istotnych elementów jest realizacja zawartej w tymże przepisie gwarancji rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, co oznacza merytoryczne i definitywne jej rozstrzygnięcie przez sąd w rozsądnym terminie (por. uzasadnienie uchwały 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2013 roku, III SPZP 1/13, OSNP 2013/23-24/292).

Ocena efektywności postępowania obejmuje także nadzorowanie pracy biegłych przez sąd prowadzący postępowanie, w czym mieści się ocena czynności zmierzających do sprawnego przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego. To Sąd jest bowiem w głównej mierze odpowiedzialny za przygotowanie i szybkie przeprowadzenie postępowania (por. Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 7 grudnia 2010 roku, 39836/09, w sprawie K. przeciwko Polska, Lex nr 818263).

Odnosząc te założenia do ustalonych okoliczności rozpoznawania sprawy wskazać trzeba przede wszystkim na to, że wyznaczając pierwszy termin Sąd Rejonowy nie zorganizował prawidłowo rozprawy, nie określił bowiem uczestnicze terminu do złożenia odpowiedzi na wniosek nie skorzystał także z możliwości zobowiązania pełnomocnika wnioskodawcy do złożenia w trybie art.207 k.p.c. pisma przygotowawczego. Sprawilo to, że na posiedzeniach wyznaczonych rozprawę w dniu 22 lutego 2010 roku i 12 kwietnia 2010 roku, które trwały po kilkanaście minut w istocie nie zostały podjęte czynności zmierzające do merytorycznego rozpoznania wniosku. Czynności takie zainicjowane zostały w istocie dopiero na posiedzeniu w dniu 24 maja 2010 roku, kiedy to Sąd Rejonowy przystąpił do przesłuchania wnioskodawcy i uczestniczki.

Także i w tym zakresie uwagę zwraca nieefektywne procedowanie. Przesłuchanie wnioskodawcy i uczestniczki, przeprowadzone zostało bowiem bez należytego planowania, co w efekcie sprawilo, że czynność która ostatecznie

zajęła 10 godzin rzeczywistego czasu wokandowego rozciągnięta została na okres roku i zakończyła się w dniu 23 maja 2011 roku. W międzyczasie Sąd Rejonowy nie podejmował innych istotnych czynności zmierzających do nadania sprawie prawidłowego biegu.

Nie można też pominąć 10 miesięcznej zwłoki w postępie sprawy między październikiem 2011 roku (kiedy to przesłano akta biegłemu), a lipcem 2012 roku (kiedy to akta zostały odebrane biegłemu przez Policję bez opinii). W tym okresie Sąd Rejonowy nie sprawdził kompetencji biegłego P. J., któremu ostatecznie zlecono sporządzenie opinii i pominął okoliczność, że specjalizacja biegłego nie obejmowała szacowania nieruchomości (co było istotne w kontekście ustalenia wartości nakładów na nieruchomość uczestniczki). Sąd Rejonowy bezkrytycznie uwzględnił też wnioski biegłego o przedłużenie terminu do sporządzenia opinii, a realny środek dyscyplinujący biegłego w postaci ukarania grzywną, zastosował dopiero w lipcu 2012 roku, a więc po upływie znacznego okresu od powierzenia biegłemu akt. W efekcie podejmowane przez Sąd Rejonowy działania nie skutkowały nadaniem sprawie prawidłowego biegu.

Nie budzi wątpliwości, że zwłoka w rozpoznaniu sprawy była w tym okresie w dużej mierze następstwem okoliczności leżących po stronie biegłego. Fakt ten nie mógł jednak uchylać odpowiedzialności Sądu Rejonowego jako jednostki Skarbu Państwa za przewlekłe rozpoznawanie sprawy. Rzeczą państwa jest bowiem takie zorganizowanie funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości, aby nie występowały utrudnienia niezasadnie tamujące bieg postępowań. W konsekwencji problemy z ustanowieniem i doбором właściwej ilości biegłych nie mogą obciążać stron, a zatem nie stanowią okoliczności usprawiedliwiającej przewlekłe rozpoznawanie sprawy.

Dalej, o przewlekłości postępowania świadczyć musiało wadliwe procedowanie Sądu Rejonowego po sporządzeniu opinii przez biegłą T. K.. Wówczas pomimo wpływu, na przełomie marca i kwietnia 2013 roku, pisemnych merytorycznych zarzutów do opinii tenże Sąd Rejonowy nie nadał tym zarzutom prawidłowego biegu, zaniechał też wezwania biegłej na rozprawę celem odebrania od niej wyjaśnień. Zaniechanie to znacznie wydłużyło postępowanie, było jedną z przyczyn uchylenia wydanego w sprawie postanowienia działowego i w połączeniu z innymi okolicznościami sprawy wpłynęło na dezaktualizację opinii oraz konieczność powierzenia jej sporządzenia innemu biegłemu, co nastąpiło w maju 2015 roku.

Czynności Sądu Rejonowego po przekazaniu mu sprawy do ponownego rozpoznania sprawy podejmowane były w zasadzie terminowo i w istocie uzależnione od stanowiska wnioskodawcy i uczestniczki, którzy prowadzili pertraktacje ugodowe niewątpliwie mające wpływ na tok postępowania dowodowego. Zauważenia wymaga jednak, że do chwili obecnej Sąd Rejonowy nie zrealizował prawidłowo wniosków zawartych w piśmie pełnomocnika wnioskodawcy z dnia 12 sierpnia 2014 roku w zakresie dotyczącym wystąpienia do towarzystwa funduszy inwestycyjnych, nadto nie rozpoznał wniosków o przeprowadzenie dowodu z dziennika budowy i planu architektonicznego budynku.

Noszące znamiona przewlekłości uchybienia sprawiają, że łączna aktualna zwłoka w rozpoznaniu sprawy zależna od Sądu Rejonowego wynosi około 3 lat.

Okoliczności te przemawiały za uznaniem wystąpienia przesłanek opisanych w art. 2 ust. 2 cytowanej ustawy o naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym (...) bez nieuzasadnionej zwłoki.

Wobec stwierdzenia przewlekłości Sąd Okręgowy przyznał na rzecz skarżącego sumę pieniężną w wysokości 8.000 złotych. Określając wysokość świadczenia Sąd Okręgowy miał na uwadze znaczny okres występującej bezczynności, rodzaj sprawy oraz jej znaczenie dla skarżącego.

Z tych też względów na podstawie art. 12 ust. 2 i 4 cytowanej ustawy o skardze (...) Sąd Okręgowy orzekł jak w punkcie 1 i 2 sentencji.

Zgodnie z art. 12 ust. 3 tejże ustawy Sąd Okręgowy uznał za zasadne wydanie wskazanych w sentencji postanowienia zaleceń, których celem jest zobligowanie Sądu Rejonowego w Wodzisławiu Śląskim do podjęcia czynności umożliwiających nadanie sprawie prawidłowego biegu.

W pozostałej części wnioski skargi jako niezasadne oddalono, a to na podstawie art. 12 ust. 1 tejże ustawy.

Zgodnie z §18 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 roku poz. 461) Sąd Okręgowy zasądził na rzecz skarżącego zwrot kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu skargowym w wysokości stawki minimalnej.

Na podstawie art. 17 ust. 3 ustawy Sąd Okręgowy zwrócił skarżącemu uiszczoną w sprawie opłatę.

SSR del. Marcin Rak SSO Magdalena Balion - Hajduk SSO Anna Hajda